

Plukovník Ing. Bohumil Kadlec

SOUČINNOST – JEDEN Z HLAVNÍCH FAKTORŮ ÚSPĚCHU V OBRANĚ

Důležitou součástí organizování a vedení soudobých operací a boje je součinnost. V článku se budu **zabývat přípravou a uskutečňováním organizace součinnosti štábem vševojskové armády v rámci přípravy a vedení armádní obranné operace v počátečním období války.** V příspěvku zobecním jednak poznatky z praktických zaměstnání štábu vševojskové armády a také mé osobní názory na tuto problematiku.

Jedním z hlavních úkolů přípravy velitelů a štábů, operačních a taktických stupňů v současné době je teoretická a praktická příprava k plánování, organizování a řízení obranných operací a boje zejména v počátečním období války, kdy bude hlavním cílem obrany odrazit agresi nepřítele a způsobit mu takové ztráty, které mu znemožní dále pokračovat v agresivní útočné činnosti a vytvořit podmínky pro účinná odvetná opatření.

Příprava a organizace obranné operace v počátečním období války je složitější než v samotném jejím průběhu, neboť souběžně budou velitelé a štáby organizovat a řídit uvádění vojsk do jednotlivých stupňů bojové pohotovosti včetně mobilizace. Kromě toho příprava obranné operace může být ztížena nedostatkem reálných údajů o nepříteli, zejména o jeho pravděpodobném zámyslu a operačním uskupení vojsk. Tyto skutečnosti rozhodujícím způsobem ovlivní i organizaci a provedení součinnosti, neboť ani pro tuto činnost nebude dostatek reálných podkladů o nepříteli a součinnost k jednotlivým úkolům bude uskutečňována v pravděpodobných variantách.

Plánování obranné operace armády a její příprava vyžaduje od velitele a štábu časově a obsahově sladěnou činnost v souladu s metodikou práce v poli. Považují však za nutné zdůraznit, že i když plnění úkolů probíhá podle metodiky, neměla by být šablonovitá. **Bezpodmínečně je žádoucí dodržet posloupnost jednotlivých činností rozhodovacího a plánovacího procesu**, avšak dobu potřebnou na jednotlivá opatření je třeba volit podle konkrétní potřeby. Zásady, jež popisují, se v plné míře týkají i vykonání součinnosti, kterou nelze provést před schválením rozhodnutí velitele armády pro obrannou operaci a pokud nejsou štábu známy závěry ze součinnosti nadřízeného velitele, vztahující se k armádě. Rovněž délku součinnosti nelze omezovat trvale platnou časovou normou, ale naopak na základě cíle součinnosti, množství a důležitosti řešených úkolů je možné přibližně stanovit dobu pro součinnost.

Neměnnou skutečností zůstává, že základem pro zplánování obranné operace a jejího všestranného zabezpečení je rozhodnutí velitele armády schválené nadřízeným. Z těchto důvodů je zapotřebí, aby **rozhodnutí obsahovalo i základní pokyny pro organizování součinnosti**.

Velitel v rozhodnutí stanoví:

- operační úkoly, ke kterým a kým organizovat součinnost,
- nejdůležitější součinnostní otázky,
- prvky operační sestavy, mezi kterými provést součinnost.

Jak potvrzují zkušenosti z přípravy obranné operace v počátečním období války, je účelné **organizovat součinnost k těmto operačním úkolům**:

- přechod vojsk armády z mírového na válečný stav (pokud dojde ke změnám proti již dříve zpracovaným plánům),
- zaujetí operační sestavy armády pro obrannou operaci,
- účast sil a prostředků armády v protivzdušné operaci na válčišti,
- ničení objektů prvního pořadí a účast sil a prostředků armády v prvním jaderném úderu frontu,
- ničení nepřítele před předním okrajem hlavního pásma obrany armády (na přístupech ke státní hranici, přechodech přes ni, v zabezpečovacím pásmu),
- vedení boje o udržení hlavního pásma obrany armády a uskutečnění armádního protiúderu.

Podle mého názoru není účelné v tomto období organizovat součinnost k některým dalším operačním úkolům (boj za udržení druhého pásma obrany, zabezpečení frontového protiúderu plánovaného v pásmu obrany armády atd.), neboť je třeba, aby velitel armády společně se štábem, s veliteli podřízených svazků a útvarů řešil v rámci součinnosti zejména takové úkoly a opatření, které zabezpečí odražení agrese nepřítele v hlavním pásmu obrany armády. To je nejdůležitější cíl obrany armád prvního sledu a základní úkol součinnosti při přípravě obranné operace v počátečním období války.

V případě, že se vojskům v hlavním pásmu obrany **nepodaří zastavit postup nepřítele** a situaci bude nutné řešit protiúderem silami frontu, velitel armády na základě vzniklé situace a v souladu se zámyslem nadřízeného velitele přijme potřebné rozhodnutí v průběhu obranné operace a k němu zorganizuje novou součinnost, v jejímž rámci je možné **řešit operační úkoly**:

- opatření ke konečnému zastavení postupu nepřítele a udržení výhodného prostoru (čáry) k provedení frontového protiúderu,
- zabezpečení zasazení protiúderného uskupení frontu silami armády (uvolnění os v pásmu obrany armády pro přesun protiúderného uskupení na čáru zasazení, zabezpečení překročení vojsk armády v prostoru zasazení silami protiúderného uskupení),
- přeskupení vojsk armády a připojení se volnými silami a prostředky k frontovému protiúderu na souběžném nebo druhém (vstřicím) směru,
- zakončení zničení nepřítele v pásmu obrany armády a obnova postavení i na státní hranici.

Organizaci součinnosti připravuje štáb a vlastní součinnost řeší velitel armády podle Plánu organizace součinnosti (Plánované tabulky součinnosti) **za účasti** hlavních funkcionářů štábu armády – členů vojenské rady, velitelů druhů vojsk, náčelníků speciálních vojsk a služeb a velitelů divizí. Součinnost může být organizována na plastických stolech, na mapách s využitím dalších grafických dokumentů a schémat. V poslední době operační stupně využívají map měřítka 1 : 50 000 a průsvitných fólií, na kterých jsou znázorněny varianty řešení jednotlivých operačních úkolů. Výhoda tohoto způsobu spočívá v tom, že se zkracuje doba na praktickou přípravu součinnosti, zobrazené situace jsou přehlednější než na plastickém stole, neboť výměnnou fólii máme na mapě vyjádřeny jen ty situace, které momentálně řešíme. Je jednodušší manipulace s těmito prostředky jak při vlastní součinnosti, tak při přemísťování velitelského stanoviště.

Velitel provádí **součinnost** k operačním úkolům, které stanovil v rozhodnutí **s cílem** koordinovat činnost vševojskových svazků, svazků a útvarů druhů vojsk a speciálních vojsk, prvků operační sestavy, sousedů armády co do cíle, úkolů, času a způsobu plnění úkolů. Sladuje úder letectva, raketového vojska a paleb všeho druhu s manévrem vojsky.

V dosavadní praxi byla součinnost na operačním stupni uskutečňována několika **způsoby**:

- direktivní metodou (velitel vydává pokyny),
- metodou odpovědi podřízených na dotazy velitele,
- kombinovaným způsobem – některá opatření velitel armády nařídí osobně, další navrhnou přítomní funkcionáři (zástupci, velitelé a náčelníci druhů vojsk a speciálních vojsk).

Poslední z těchto metod je nejpoužívanější, neboť zaručuje komplexní sladění veškerých opatření nutných k realizaci rozhodnutí a současně velitel armády má

záruku, že všichni účastníci plánovaná opatření správně pochopili. Je to metoda aktivní spoluúčasti na uskutečnění součinnosti.

Předpokladem kvalitní součinnosti je odpovědná a cílevědomá její příprava. Proto je nutné, aby připravovali součinnost kvalifikovaní a zkušení příslušníci polního štábu armády, jež se podíleli na ujasňování úkolů a hodnocení situace, zpracovali velitel armády pro jeho rozhodnutí potřebné kalkulace a propočty. **Myslím, že pro součinnost není potřeba nic nového vymýšlet, ale využít to, co bylo zpracováno.** Není nutné v průběhu součinnosti opakovat rozhodnutí, ale řešit konkrétní situace, které mohou vzniknout v období přípravy a vedení operace v nejpravděpodobnějších variantách. Je zapotřebí, aby přípravu organizace součinnosti bezprostředně ovlivnil i velitel a náčelník štábu.

Při přípravě součinnosti je žádoucí **vycházet z:**

- rozhodnutí velitele armády,
- Plánu přikrytí státní hranice,
- Plánu zaujetí operační sestavy,
- Plánu účasti armády v prvním jaderném úderu frontu a ničení objektů prvního pořadí,
- Plánu palebného ničení nepřítele armádou,
- jednotlivých plánů bojového použití a zabezpečení velitelů a náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb,
- závěrů, které vzejdou z organizace součinnosti nadřízeného velitele.

Je zřejmé, že součinnost nelze připravovat ani uskutečnit dříve, dokud nejsou zpracovány potřebné podklady. Proto je nezbytné dodržovat v rámci rozhodovacího a plánovacího procesu armádní obranné operace metodickou posloupnost součinnosti. Zkušenosti z praxe potvrzují, že **každé narušení má za následek řadu dodatečných upřesnění a doplnění** mnohdy závažných opatření, která ne vždy a včas se správně realizují, což se negativně může odrazit na splnění operačního (bojového) úkolu.

Způsob organizace součinnosti není direktivně stanoven. Je vnitřní záležitostí každého štábu a provádí se podle pokynů velitele armády nebo náčelníka štábu v souladu s Kalendářním plánem přípravy operace.

Součinnost připravuje **skupina** vyčleněná z polního štábu armády zpravidla za řízení náčelníka operačního oddělení. **Složení skupiny** je závislé na tom, k čemu je součinnost organizována. Při přípravě obranné operace armády v počátečním období války může mít toto složení:

- příslušník operačního oddělení (nejlépe ten, který se podílí na zpracování grafického rozhodnutí),
- příslušník topografické skupiny (zpravidla náčelník),
- velitelé, náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb (v některém případě

to může být příslušník daného oddělení – skupiny, který se podílí na zpracování plánu opatření druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb).

Metodika práce této skupiny není rovněž stanovena žádným předpisem, ale je dána praktickými zkušenostmi a návyky.

Na základě pokynů (rozhodnutí) velitele armády řídící skupiny stanoví cíl organizace součinnosti, dobu a místo jejího provedení, účast na ní a období její organizace, která jsou v podstatě totožná s operačními úkoly určenými v pokynech pro organizaci součinnosti rozhodnutím velitele armády.

Skupina vytvořená pro přípravu organizace součinnosti zpracovává Plán organizace součinnosti nebo Plánovou tabulku součinnosti. (V dalším budu dokument nazývat jenom jako Plán organizace součinnosti.)

Plán organizace součinnosti je možné zpracovat formou tabulky, graficky, volnou formou, ale i kombinovaně v závislosti na charakteru, důležitosti a složitosti operačního úkolu (úkolu součinnosti).

Formou tabulky je možné Plán organizace součinnosti zpracovávat – viz **tabulku**. Nevýhodou je, že plán v této podobě se musí zpracovávat na formátu velikosti A3, což nepříznivě ovlivňuje manipulaci s tímto dokumentem, zvláště při vlastní organizaci součinnosti. Na druhé straně takto zpracovaný plán je přehledný a není ani moc pracný.

Grafická forma zpracování Plánu organizace součinnosti – viz **obr. 1 a 2**. Jeho příprava vyžaduje od pracovníků štábu potřebnou praxi a nedá se použít k provedení (řešení) součinnosti všech operačních úkolů.

Volnou formou je možné připravovat Plán organizace součinnosti se stejným obsahem ve formě tabulky, jen s tím rozdílem, že její obsah není zpracováván do tabulky, ale chronologicky za sebou (na výhodný formát, např. A5). Soudím, že zpracovávat Plán organizace součinnosti **kombinovaným způsobem** je vhodné a účelné tehdy, jde-li o součinnost při plnění rozdílných operačních úkolů (charakterem i složitostí), např. zaujetí operační sestavy a účast v protivzdušné operaci na válčišti prostředky armády atd.

Při vlastní **součinnosti** využívá velitel, kromě příslušného plánu, mapy s fóliemi, na kterých jsou znázorněna variantní řešení operačních úkolů, případně plastického stolu, také grafického rozhodnutí pro obrannou operaci a při plnění složitějších operačních úkolů (uvádění vojsk do vyšších stupňů bojové pohotovosti, řešení mobilizace a stmelování vojsk, komplexního palebného ničení nepřítele a dalších úkolů) je účelné používat grafů a přehledných tabulek. Na zahájení součinnosti je nutné vydat účastníkům přehled signálů.

Praxe potvrdila, že **nejvýhodnější a nejúčinnější metodou je kombinace direktivního způsobu organizace součinnosti a předkládání návrhů**. Řídící (velitel armády) kromě seznámení účastníků s cílem a průběhem součinnosti, stanoví veliteli divizí ty úkoly k jejímu zabezpečení (v průběhu přípravy a vedení obranné

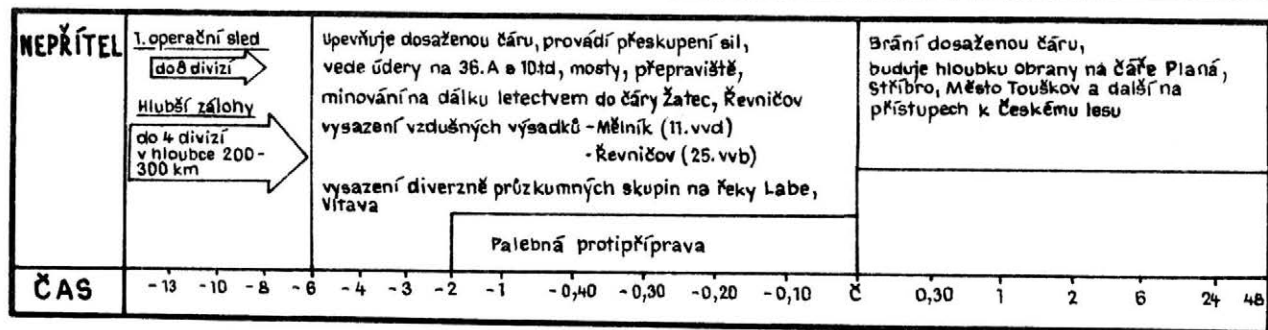
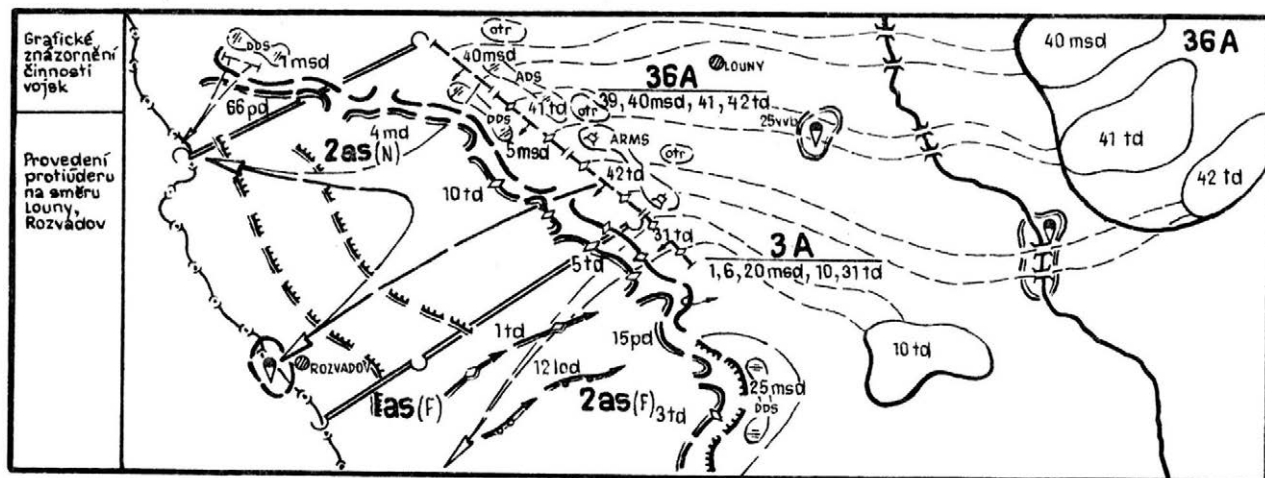
Období součinnosti: Vedení boje v zabezpečovacím pásmu vyčleněnými silami

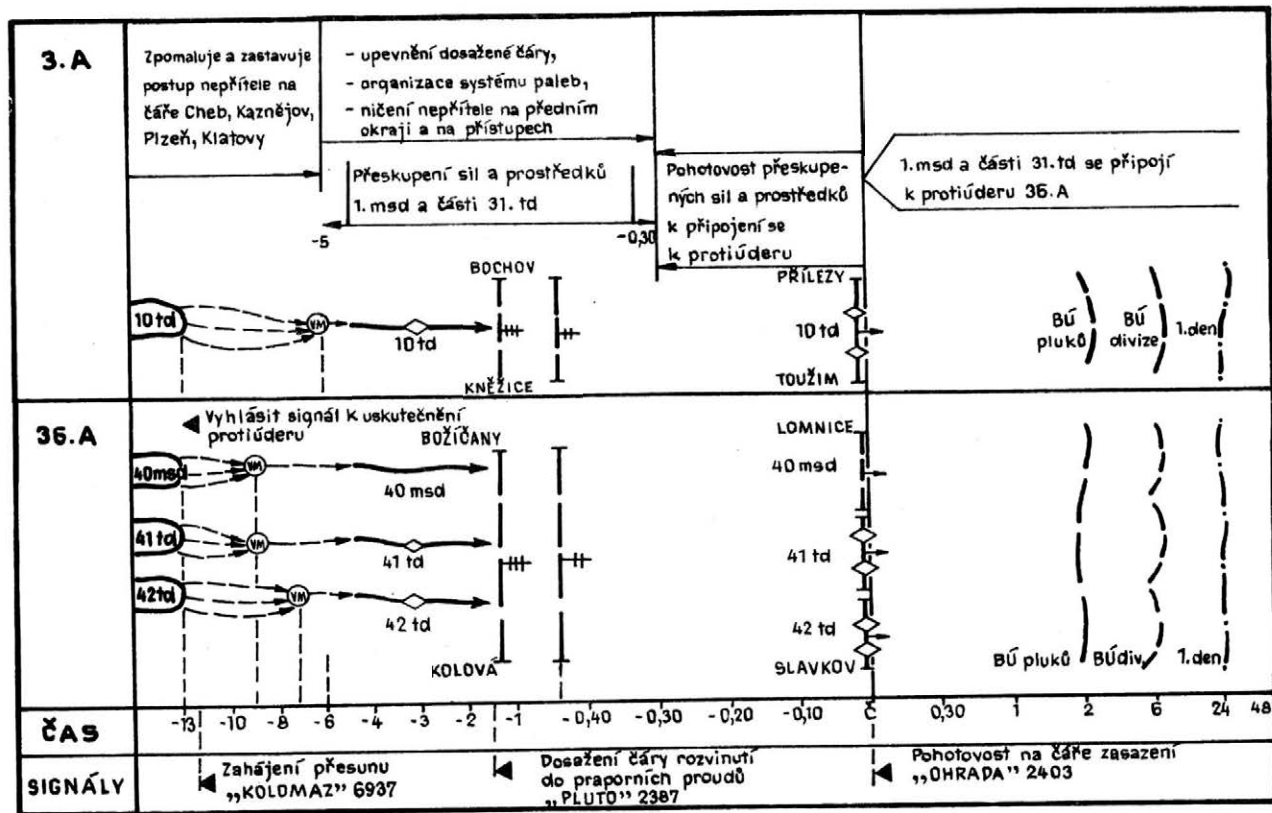
Charakteristika boje a zámysl činnosti:

- Nepřítel:** – zahájí agresi hromadným úderem letectva, vysoce přesných zbraní a současným přechodem pozemních sil svazků prvního sledu do útoku,
– boj s rotami PS a jednotkami v zabezpečovacím pásmu zahájí předsunutými odřady, k ovládnutí přechodů přes státní hranice (SH) využije TVV,
– na jednotlivých směrech může vést bojovou činnost silami: proti ... msd silami ... md(N) ... lop(A), části sil ... pd(N),
proti ... msd silami ... td(N) části sil ... pd(N),
proti ... msd silami ... md(A).

Vlastní vojska: – na základě předpokládané činnosti nepřítele řešit v tomto období ničení nepřítele při rozvinování a boji v zabezpečovacím pásmu.

Předpokládaná činnost vlastních vojsk a nepřítele					
nepřítel	vševojskové svazky	průzkum	RVD	letectvo	ženijní vojsko
Pravděpodobným zámyslem nepřítele bude vést hlavní úder hlavními silami na směr části sil na směr K ovládnutí přechodů přes SH může vyslat PO: – od md(N) k ovládnutí přechodu – od td(N) k ovládnutí přechodu – od md(A) k ovládnutí přechodu Současně může vysadit TVV do prostorů	Bránit nepříteli v postupu, aktivizovat zátarasy, vést úder letectva a palby všeho druhu. Kromě paleb dělostřelectva: – od 2 km – ničit nepřítele palbou PTŘS a tanků, – od 800 m – palbou BVP a OT a postupně zapojit do ničení PTZ, – v případě pronikání nepřítele na směrech ničit ho připravenými palbami dělostřelectva a jednotkami od msd, msd obsazením prostorů Nepřátelský výsadek ničit: msd v prostoru msd v prostoru	Upřesnit: – prostory rozmístění a zámysl použít hlavních sil md (N), td (N), – objekty prvního pořadí v prostorech	Palebné ničení provést: otr v pohotovosti na prostředky vysoce přesných zbraní v prostoru Palebné ničení nepřítele provede ADS, DDS-25 a PDS hodnotou 16 odd. na signál PTZ A je připravena rozvinout se na čáře č. 11 nebo č. 12, otr a otr v pohotovosti k vedení skupinového úderu na VS ARMS být připravena k manévru do prostoru na signál	Vojskové letectvo ničí nepřítele na výzvu z plánovaných čar č. 1,2 na směr nebo č. 4,5 na směr Být připraveno k minování na čarách: čís. 141, 142, 153, 154	Vybudovat zátarasy všeho druhu podle plánu a) POZ A č. 1 připraven na signál provést zásah na čáře č. 11, b) POZ A č. 2 připraven na signál k rozvinutí na čarách minování

Obr. 2

operace), na které klade obzvláštní důraz, dále objasní a upřesní vševojsková opatření součinnosti, postupně vyslechne návrhy a příslušní náčelníci (velitelé), jejichž vojska se podílejí na splnění řešeného úkolu nebo jej zabezpečují, vysvětlí jejich způsob plnění.

Podle mého názoru, vycházejí z hlavních cílů organizace součinnosti, nemusí být některé závěry (přijátá opatření) Plánu organizace součinnosti vždy nejsprávnější a konečné, neboť přece jen jde v některých případech o varianty a předpoklady. Nebývá žádnou výjimkou, že v průběhu součinnosti je možné dospět k reálnějšímu řešení. V tomto případě má konečné slovo velitel armády, který rozhodne jak bude plněn konkrétní úkol.

Při každé organizaci součinnosti jde o to, aby se pro splnění operačních úkolů našlo optimální řešení. Proto je nutné, aby všichni účastníci projevíli maximální aktivitu a neřídili se mnohdy jenom tím, co je dáno připraveným plánem, neboť ne všechna opatření rozpracovaná v tomto dokumentu musí být optimální.

Vážným nedostatkem při organizaci součinnosti bývá zpravidla opakování rozhodnutí; méně pozornosti je věnováno těm součinnostním opatřením a otázkám, které vytvářejí podmínky pro časové a prostorové sladění přijatého rozhodnutí.

K složitým operačním úkolům řešeným při organizaci součinnosti patří **přechod vojsk z mírového na válečný stav a zaujetí operační sestavy** pro vedení obranné operace. Součinnost a z ní vyplývající opatření jsou uskutečňována na základě pravděpodobných možností nepřítele (za jakou dobu – za kolik dnů je schopen uvést vojska do plné bojové pohotovosti, zaujmout předpokládanou operační sestavu pro útok a zahájit agresí). Vycházím-li z těchto předpokladů činnosti nepřítele, zámyslu nadřízeného velitele pro odražení agrese a možností vojsk, je nezbytné, aby velitel armády v rámci součinnosti upřesnil celkovou dobu – počet dnů potřebných k uvedení armády do plné bojové pohotovosti a stanovil období k rozvinutí vojsk a zaujetí operační sestavy. Musí přesně určit, které svazky a útvary (podle důležitosti) a jakým způsobem v jednotlivých obdobích uvést do plné bojové pohotovosti a určit časový harmonogram pro rozvinutí vojsk, jejich stmelení a zaujetí operační sestavy pro obranu.

Společně se zaujetím operační sestavy je zapotřebí, aby řešil i způsob přikrytí státní hranice a obsazení zabezpečovacího pásma vyčleněnými silami. Je nezbytné sladit pořadí, v jakém budou vojska zaujímat určené prostory, dobu jejich zaujetí a určit signály. Pozornost je nutné věnovat začlenění posilových prostředků, zejména dělostřelectva a PTZ, podrobně řešit ženijní zatarasování a součinnost s jednotkami PS.

Stejná opatření (kromě jednotek PS) je třeba řešit i při součinnosti k zaujetí jednotlivých pásem obrany armády a v souladu s tím skloubit opatření operačního zabezpečení.

Součinnost k účasti sil a prostředků armády **v protivzdušné operaci na válčišti a ničení objektů prvního pořadí** musí vycházet z:

- pravděpodobného zámyslu nepřítele pro zahájení agrese,
- možného počtu letectva a dalších vzdušných cílů, které mohou působit do pásma armády a jednotlivých divizí,
- rozmístění objektů prvního pořadí, jež mají být ničeny prostředky armády a prostředky nadřízeného.

Součinnost vychází z Plánu palebného ničení nepřítele. Při plnění těchto úkolů je žádoucí položit důraz na pořadí ničení stanovených cílů, účast konkrétních prostředků, ničení nepřítele na přístupech ke státní hranici, přechodech a před předním okrajem hlavního pásma obrany. Je nutné sladit činnost vojskového letectva, raketového vojska a dělostřelectva podle úkolů i času a stanovit příslušné signály. Ke skloubení těchto opatření je výhodné využít grafikon palebného ničení.

Složitým úkolem je součinnost k boji **za udržení hlavního pásma obrany**. Při jeho plnění vycházíme pouze z předpokladu, nikoli z konkrétní činnosti, zvláště u nepřítele. Z těchto důvodů na základě vyhodnocení terénu, palebných, časových a manévrovacích možností vlastních vojsk a nepřítele stanovíme a řešíme „modelové“ situace, které dávají nejpravděpodobnější předpoklady k ničení nepřítele a splnění zámyslu velitele armády v tomto období obranné operace. Myslím, že k tomu je nutné stanovit jednotlivé čáry, důležité prostory, jejichž udržení má rozhodující význam pro splnění úkolu. V souladu s tím je důležité upřesnit úkoly (co do času a prostoru) vševojskovým svazkům a všem druhům vojsk s důrazem na sladění úderů letectva, raketového vojska a dělostřelectva, vymezit činnost PTZ a POZ, zpřesnit otázky velení a součinnost se sousedy.

Organizace součinnosti je jedním z rozhodujících opatření v procesu velení, které musí zabezpečit jednotné chápání rozhodnutí velitele armády do všech podrobností všemi, jež se na jeho realizaci podílejí. Součinnost není jednorázovým úkolem, ale naopak, těmto otázkám je nutné věnovat maximální pozornost jak při plánování a přípravě obranné operace, tak v jejím průběhu.